

CZU: 342.7(478)

REFLECȚII ASUPRA ABORDĂRII DOCTRINARE A SECURITĂȚII JURIDICE

Irina IACUB,

doctor în drept, conferențiar universitar (i)
Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată

Articolul cuprinde un studiu asupra abordării doctrinare a securității juridice. Pornind de la caracterul neuniform de abordare a conceptului de securitate juridică (atestat în doctrina rusească), autorul aduce argumente pentru o definiție clară a acesteia ca fiind o stare de protecție juridică a persoanei (societății și statului) față de amenințările juridice care parvin de la lege (drept). Principalele amenințări la adresa securității juridice sunt reprezentate de caracteristicile negative ale legii (legislației) ce țin de conținutul (calitate, precizie etc.), acțiunea (efectul), interpretarea și aplicarea (uniformă) a acesteia. Subiecții responsabili de asigurarea securității juridice sunt, în primul rând, legiuitorul – responsabil de conținutul calitativ al legii, în al doilea rând, judecătorul – responsabil de interpretarea și aplicarea uniformă a legii, precum și toate autoritățile statului responsabile de aplicarea uniformă a dreptului.

Cuvinte-cheie: securitate, securitate juridică, abordare științifică, stare de protecție, protecție juridică, lege.

REFLECTIONS ON THE DOCTRINE APPROACH OF LEGAL SECURITY

The article includes a study on the doctrinal approach to legal security. Starting from the non-uniform character of approaching the concept of legal security (attested in the Russian doctrine), the author make arguments for a clear definition of it as a state of legal protection of the person (society and state) against the legal threats arising from law (law). The main threats to legal security are represented by the negative characteristics of the law (the law) related to its content (quality, accuracy etc.), its action (effect), its interpretation and application (uniform). The subjects responsible for ensuring legal certainty are, first of all, the legislator – responsible for the qualitative content of the law, secondly, the judge – responsible for the uniform interpretation and application of the law, as well as all the state authorities responsible for the uniform application of the law.

Keywords: security, legal security, scientific approach, protection status, legal protection, law.

Introducere. La momentul actual, destul de întemeiat se consideră că asigurarea securității este una dintre cele mai vitale sarcini, care stau în fața oricărei societăți și a fiecărui stat, întrucât fără realizarea acestora nu poate exista nici statul, nici societatea și nici persoana [17; 14, p. 16].

În doctrină și în sursele mass-media, în ultima perioadă, destul de intens se discută problemele securității economice, militare, fizice, tehnice, informaționale, ecologice, demografice, alimentare (mai nou, criminologice [2, p. 38-42]) și a altor tipuri de securitate. Desigur, aceste dimensiuni (sfere) ale securității dispun de o componentă juridică, fără de care niciuna dintre ele nu ar putea funcționa. Mai mult, se consideră că toate trebuie să fie asigurate cu o reglementare juridică corespunzătoare, care să permită realizarea și asigurarea lor practică [25].

Pornind de la această realitate și nu doar, unii cercetători (din arealul științific rusec) au delimitat un tip distinct de securitate (dimensiune de sine stătătoare) – securitatea juridică (юридическая безопасность) sau securitatea de drept (правовая безопасность), care se deosebește esențial de alte tipuri de securitate. În contextul dat, cercetătorul A.A. Фомин [30, p. 101] susține că asigurarea tuturor celorlalte tipuri de securitate cu ajutorul dreptului denotă necesitatea protecției și apărării multilaterale a însăși dreptului, care la rândul său servește ca o garanție a securității în cadrul sistemului de drept. În acest scop, dreptul, activitatea de elaborare și de aplicare a acestuia, în ansamblul lor trebuie să formeze o sferă specială a securității – securitatea juridică.

Fără a intra în polemici la moment, vom menționa că, în opinia noastră, rațiunea delimitării securității juridice ca dimensiune

distinctă a securității este întemeiată la momentul actual, mai întâi de toate, pe necesitatea asigurării securității persoanei [13, p. 75-81], precum și a dreptului constituțional al persoanei la securitate [14, p. 16-20], întrucât anume acestea prezintă valori fundamentale într-un stat de drept, care necesită o protecție deosebită, inclusiv din perspectiva securizării juridice [15, p. 172].

Scopul studiului. Dincolo însă de acest moment, considerăm necesar a analiza conținutul semantic dat de către doctrinari termenului de securitate juridică, întrucât acest aspect este unul crucial pentru formularea unei definiții relevante a instituției date.

Rezultate obținute și discuții.

Securitate juridică sausecuritatea de drept. După cum am enunțat mai sus, în doctrina rusească se operează cu două sintagme atunci când se vorbește despre securitatea juri-

dică: *юридическая безопасность* și *правовая безопасность*. Chiar dacă ambele ce traduc corect în opinia noastră ca *securitate juridică*, totuși ne vom reține atenția pentru moment asupra ambelor, întrucât prezintă interes argumentele aduse de cercetători în vederea delimitării lor.

În general, în literatura juridică rusească noțiunile date sunt utilizate ca sinonime [16, p. 7]. Chiar dacă unii cercetători definesc și operează doar cu noțiunea *юридическая безопасность* [30, p. 102; 8, p. 82], iar alții – cu noțiunea *правовая безопасность* [27, p. 4; 11, p. 11; 22, p. 106], totuși cu toții reliefează una și aceeași esență a conceptelor date.

Un punct de vedere distinct atestăm în acest sens la cercetătorii A.A. Толкаченко și A.A. Тер-Акопов, care subliniază că *юридическая безопасность* nu coincide cu noțiunea *правовая безопасность*, este mai largă și cuprinde alături de asigurarea juridică a securității și activitatea corespunzătoare a organelor de drept, judiciare și a tuturor autorităților care aplică dreptul [25; 24, p. 13].

Nefiind de acord cu această poziție, autoarea A.Ф. Галузина susține că o astfel de abordare este eronată, deoarece distincția dintre noțiunile date depinde, în primul rând, de faptul ce trebuie să înțelegem prin noțiunea *drept* (întrucât, de obicei, dreptul este privit atât în sens larg, cât și în sens îngust, în sens obiectiv și subiectiv, ca drept pozitiv și natural). Pornind de la faptul că, pe de o parte, *dreptul* în sensul său larg și *dreptul pozitiv* – sunt noțiuni distincte, iar pe de altă parte, sunt strâns legate între ele, autoarea consideră că noțiunea mai largă este *правовая безопасность* și nu *юридическая безопасность* [10, p. 108].

Dincolo de această contradicție de idei, ținem să menționăm că în literatura juridică autohtonă, chiar dacă, în prezent, problema

securității juridice este puțin studiată [2, p. 99; 1, p. 4], în calitate de sinonim pentru noțiunea în cauză este utilizată expresia *stabilitatea raporturilor juridice* [2, p. 99] (legislația operând cu *securitatea raporturilor juridice* (art. 30 din Codul administrativ [32]) și *certitudinea juridică* (art. 4 alin. (4) din Codul Civil [33]), în timp ce traducerea textuală a noțiunii *правовая безопасность* nu este folosită deloc. În opinia noastră, nu există niciun temei pentru a distinge noțiunile *юридическая безопасность* și *правовая безопасность*, întrucât esența acestora este una și aceeași, fapt ce denotă caracterul și coraportul lor sinonimic. Mai mult, în doctrina străină, noțiunile în cauză, de obicei, la fel se folosesc cu aceeași semnificație (*judicial (legal) security*).

Definirea securității juridice.

Inițial, constatăm că nici în literatura străină, nici în cea rusă, nu există o viziune unică asupra conceptului de *securitate juridică* (*юридическая (правовая) безопасность*; *judicial (legal) security*) [16, p. 7].

În studiile realizate în occident, acest tip de *securitate* este definit ca: „posibilitatea de acces individual sau colectiv la justiție și protecție față de abuzuri” [5, p. 25]; „starea civilă, creată și menținută de către stat cu ajutorul domniei legii” [3, p. 199-200]; „securitatea asigurată de lege” [34].

În legătură cu aceasta, H. Kelsen menționează că noțiunea *securitate juridică*, folosită în literatura engleză, provine din știința juridică germană. Termenul *legal security* reprezintă astfel o traducere a cuvântului german *Rechtssicherheit*, care desemnează principiul în baza căruia actele juridice și administrative ale statului trebuie să fie întemeiate pe o normă juridică prestabilită [4, p. 9].

Subliniind această particularitate, A. Peczenik explică că în literatura juridică engleză, termenii *securitate juridică* (*legal security*) și *certitudine juridică* (*legal certainty*) se

folosesc ca sinonime și desemnează predictibilitatea soluțiilor juridice. Mai mult, termenii *certitudinea juridică*, *securitatea juridică*, *puterea dreptului* și altele adeseori se folosesc formal ca sinonime pentru expresia *predictibilitatea soluțiilor juridice* [6, p. 24].

Astfel, semnificația de bază a conceptului *securitate juridică* în literatura străină rezidă în înțelegerea sa drept un principiu al certitudinii juridice, al predictibilității soluțiilor juridice, stare a subiecților de drept, caracterizată prin ordine de drept asigurată și o subordonare strictă a activității statului și a organelor acestuia față de lege. În ce privește doctrina rusească, cercetătorii consideră că dezvoltarea conceptului *securității juridice* este foarte diferită în raport cu tratarea conceptului în occident, pornind de la faptul că concepția însăși a *securității juridice* se bazează în mare parte pe rezultatele teoriei securității și abordările reflectate în legislație. În pofida polemizării active a subiectului, la moment nu s-a ajuns la o abordare unică a noțiunii în cauză [16, p. 8].

În cea mai mare parte, reprezentanții doctrinei rusești definesc *securitatea juridică* ca:

- „modalități și condiții ce asigură protecția și garantarea multilaterală a statutului juridic al persoanei în societate” [22, p. 106];

- „starea de protecție juridică a intereselor vitale ale persoanei (societății și statului) față de amenințările interne și externe” [24, p. 13; 25];

- „starea de protecție juridică a intereselor vitale ale persoanei față de amenințările interne și externe în sfera raporturilor juridice” [27, p. 13-14];

- „starea de protecție (asigurare, garantare) juridică a intereselor vitale ale subiecților de drept în contextul raporturilor juridice; capacitatea de a combate prin mijloace legale amenințările externe și interne

cu caracter obiectiv sau subiectiv” [31, p. 59; 29, p. 77; 30, p. 102; 16, p. 9-10];

- „starea de protecție a persoanei în contextul participării la raporturile juridice” [12, p. 192];

- „starea de protecție a sistemului de drept față de încălcările admise de organele puterii de stat și a administrației publice locale, competente de adoptarea actelor normative” [18, p. 4];

- „starea de protecție a sistemului de drept al societății, reglementată normativ și asigurată organizațional, caracterizată printr-un set de indicatori juridici” [20, p. 11] etc.

Analizând numeroase definiții, И.С. Лапаев a ajuns la concluzia că în știința juridică rusească față de noțiunea *securitate juridică* s-au conturat mai clar două abordări distincte, după cum urmează [16, p. 9]:

- starea de protecție juridică a intereselor vitale ale subiecților de drept în contextul raporturilor juridice; capacitatea de a combate prin mijloace legale amenințările externe și interne cu caracter obiectiv sau subiectiv;

- starea de protecție a sistemului de drept și a legislației față de pericole și amenințări; mijloace juridice de asigurare a tuturor tipurilor de securitate.

În opinia noastră, ambele aceste abordări necesită o analiză profundă, pentru a le confirma corectitudinea și dreptul la existență [15, p. 174], moment de care ne vom preocupa în cele ce urmează.

Pentru început, ne propunem să analizăm unele idei ce au stat la baza conceperii *securității juridice*. Se consideră că unul dintre primii cercetători care au studiat categoria dată a fost Б.В. Дрейшев, în opinia căruia, *securitatea juridică* cuprinde două aspecte: primul privește asigurarea protecției sistemului de drept însuși, fiind orientat spre perfecționarea și dezvoltarea continuă a acestuia; al doilea presupune

că în cadrul sistemului de drept, prin intermediul reglementării juridice a relațiilor sociale, se realizează măsuri de asigurare a securității în diferite sfere: economică, militară, informațională etc. Prin urmare, *securitatea juridică* este chemată să asigure protecția intereselor naționale și să intermedieze toate tipurile de securitate [11, p. 11]. În alți termeni, Б.В. Дрейшев identifică noțiunea *securității juridice* cu *securitatea sistemului de drept* [10, p. 106].

În același context, А.Ф. Галузина consideră că *securitatea juridică* trebuie abordată într-un dublu sens. În sensul său larg, ea cuprinde în sine starea de protecție a sistemului de drept, a dreptului, a legislației în ansamblu față de pericolele și amenințările juridice; mijloacele juridice de asigurare a tuturor tipurilor de securitate (națională, statală, ecologică, economică etc.). În sens îngust, aceasta presupune înlăturarea pericolelor și amenințărilor juridice atât în procesul creării legii, a normei juridice, cât și în procesul aplicării acestora [9, p. 41].

În baza acestor reflecții, putem constata că pe lângă *stat*, *societate* și *persoană*, în calitate de obiect distinct al securității cercetătorii identifică și *sistemul de drept*. Atragem atenția că aceasta contravine definiției legale formulate în art. 1 din *Legea Federației Ruse cu privire la securitate* din 1992 (potrivit căruia *securitatea* reprezintă „starea de protecție a intereselor vitale ale persoanei, societății și statului față de amenințările interne și externe”). Dincolo de această contradicție, suntem de părerea că *sistemul dreptului* nu poate fi privit ca obiect al securității cel puțin din considerentul că anume el reprezintă principalul mijloc de asigurare la nivel normativ al tuturor tipurilor de securitate. În baza acestui argument nu susținem abordarea dată a *securității juridice*, pe care o considerăm absolut

eronată. Mai mult, în opinia noastră, este eronată și poziția cercetătorilor care susțin că „securitatea juridică cuprinde în sine asigurarea juridică a diferitor tipuri de securitate a persoanei, precum ecologică, economică, politică etc.” [27, p. 4], deoarece un astfel de rol îi revine în exclusivitate *dreptului* (ca sistem de norme juridice) [15, p. 175].

În contextul dat, mai rațională se prezintă cea de-a doua abordare a categoriei *securitate juridică*, adepții căreia consideră că esența acesteia rezidă în protecția și apărarea persoanei, a păturilor sociale, a comunităților de persoane (populații) și a statului în ansamblul său [26, p. 22; 21, p. 17; 27, p. 20; 30, p. 101]. În alți termeni, drept obiect al securității în acest caz este recunoscut *statul*, *societatea* și *persoana*.

Cu părere de rău, la acest moment distincția dintre abordările enunțate se finalizează, întrucât *securitatea juridică* este privită ca o contracarare prin mijloace juridice a amenințărilor la adresa securității. Pornind de la aceasta А.А.Толкаченко definește *securitatea juridică* ca o sferă juridică a securității persoanei (societății și statului) și, totodată, ca o stare de protecție a persoanei (societății și statului) față de amenințări și pericole cu caracter juridic. Ultima este înglobată de prima, deoarece protecția față de amenințări juridice este posibilă doar prin intermedierea/aplicarea măsurilor juridice [25]. Generalizând această poziție, precizăm că *securitatea juridică* reprezintă starea de protecție juridică a persoanei (societății și statului) față de amenințări cu caracter juridic. În opinia noastră, aceste elemente esențiale ale *securității juridice* necesită o analiză profundă pentru a argumenta într-un final caracterul de sine stătător al dimensiunii date a securității.

Primul element al *securității juridice*, din definiția de mai sus,

este *starea de protecție juridică a obiectului*. În literatura de specialitate nu există o abordare uniformă a conținutului acestui element. În sens larg, se consideră că în realitatea juridică *securitatea juridică* este exprimată printr-o totalitate complexă de diferite legături, stări, procese, măsuri și alte mijloace juridice, care protejează subiecții raporturilor juridice de factorii ce amenință interesele lor juridice [7, p. 72].

În sens îngust, atenția principală este axată pe mijloacele juridice cu care se asigură protecția juridică. Respectiv, unii cercetători susțin că categoria de *securitate juridică* a persoanei, reprezentând o concretizare a unei abstracții mai largi – „securitatea persoanei”, și fiind un antipod al pericolului, cuprinde în sine toate instrumentele (mijloacele) juridice, care sunt predestinate funcțional pentru a contracara eficient pericolele. Acestea sunt instrumente atât de *apărare* juridică, cât și de *protecție* juridică a drepturilor omului prin măsuri de asigurare juridico-organizațională [21, p. 17-18].

Potrivit opiniei cercetătoarei А.Ф. Галузина, la categoria măsurilor juridice de asigurare a *securității juridice* pot fi atribuite garanțiile juridice, imunitățile juridice, regimurile juridice (de exemplu, stările excepționale), măsurile de apărare, măsurile de asigurare, măsurile de răspundere [10, p. 110]. La rândul său, Т.Б. Тюрина consideră că principalele forme de exprimare a *securității juridice* rezidă în reglementarea normativă a unor asemenea instituții juridice precum sunt legitima apărare, extrema necesitate și autoapărarea civilă [28, p. 9].

În viziunea noastră, consacrarea normativă a diferitor instituții juridice (mijloace juridice) destinate protecției și apărării drepturilor și intereselor persoanei (societății, statului) nu poate fi privită ca o probă a stării de protecție juridică a acestor subiecți, adică a *securității* lor

juridice. În cazul dat, considerăm că ar fi necesar să reflectăm asupra unor întrebări importante: De ce anume depinde *securitatea juridică*? și Prin ce se manifestă/exprimă aceasta? [15, p. 180].

De pe aceste poziții nu susținem opinia cercetătorului А.А. Фомин, care consideră că în noțiunea de *securitate juridică*, de rând cu protecția juridică, se mai cuprind organic și asemenea elemente ca: restabilirea drepturilor încălcate ale subiecților de drept, asigurarea completă a drepturilor și libertăților omului, consolidarea disciplinei, legalității și a ordinii de drept, edificarea statului de drept, dezvoltarea culturii juridice, asigurarea dezvoltării raționale și progresive a sferei juridice etc. [29, p. 78]. Din punctul nostru de vedere, această afirmație nu doar că nu explică esența categoriei de *securitate juridică*, dar și o complică în așa măsură încât aceasta nu mai este de înțeles.

Cel de-al doilea element esențial al *securității juridice*, după cum am stabilit mai sus, privește *amenințările cu caracter juridic* față de care este protejat obiectul securității. În literatura juridică, referitor la acest element sunt analizate nu doar *amenințările* [26, p. 22; 21, p. 17] (care nu întotdeauna sunt calificate ca juridice), dar și *factorii de risc* [27, p. 20; 30, p. 101] (care doar uneori sunt calificați ca fiind juridici), distincția dintre aceste categorii nefiind argumentată de autori.

Prin *factori de risc*, А.А. Фомин înțelege asemenea caracteristici ale sistemului de drept, care prezintă un potențial pericol pentru activitatea normală a societății, împiedică ordonarea relațiilor sociale, acționează contrar scopurilor și principiilor dreptului, împiedică satisfacerea intereselor legitime ale cetățenilor și organizațiilor [29, p. 79]. În opinia noastră, este important de subliniat că factorii de risc juridic sunt identificați ca unele caracteristici ale sistemului de drept. Pe de altă

parte, considerăm a fi importantă identificarea concretă a caracteristicilor sistemului de drept care prezintă factori de risc juridic. Cu părere de rău, în literatură, aceste momente sunt abordate neuniform.

Unii cercetători consideră că din numărul acestor factori, în prezent, fac parte: imperfecțiunea legislației în vigoare (inconsecvența și ineficiența normelor juridice, neasigurarea lor economică); lipsa actelor normative necesare; necorespunderea legii cu dreptul; instabilitatea legislației; lipsa uniformității dreptului; atitudinea nihilistă față de drept în societate; lipsa răspunderii; nivelul redus al conștiinței juridice, culturii juridice, profesionalismului și competenței organelor legislative și executive, a funcționarilor statului, ceea ce subminează autoritatea puterii și a legii, contribuie la instalarea dezordinii, autorității criminalului și, în general, la criminalizarea relațiilor sociale; samovolnicia reprezentanților puterii judecătorești, a organelor de drept și a altor organe ale statului, chemate să soluționeze conflictele juridice ivite în societate etc. [11, p. 13; 24, p. 16].

Observăm că în calitate de factori de risc juridic, autorii invocă nu doar caracteristicile sistemului de drept, dar și alte momente. O astfel de confuzie este admisă și de alți savanți, care vorbesc deja despre *amenințările securității juridice*. Astfel, în opinia lui А.А. Толкаченко [25], amenințările securității cu caracter juridic pot fi distinse în funcție de sursa acestora, adică de unde acestea provin: de la însăși persoană (interne) sau de la mediul în care se află aceasta (externe). Amenințările interne cu caracter juridic se exprimă prin atitudinea negativă a persoanei față de valorile dreptului. Ele se manifestă prin necunoașterea dreptului și a organizării juridice a societății, nihilismul juridic, mo-

mente ce generează erori juridice și limitează posibilitățile de folosire a mijloacelor juridice pentru protecția intereselor legitime vitale; prin încălcarea intenționată a legii, soldată de survenirea diferitor conflicte juridice și consecințe negative etc. Amenințările externe, la rândul lor, sunt toate manifestările negative ale amenințărilor interne cu caracter juridic, invocate mai sus, dar care emană deja de la alte persoane, completate cu diferite defecte din sfera dreptului și a aplicării acestuia, inclusiv sub forma abuzurilor de drept admise în activitatea autorităților publice, precum și a altor instituții și organizații.

Gruparea amenințărilor în interne și externe, de multe ori, poate fi una convențională și relativă. Dominante se consideră a fi amenințările externe care, la rândul lor, le determină pe cele interne. Potrivit cercetătorului A. A. Толкаченко, sistemul amenințărilor externe ale *securității juridice*, cuprinde câteva pericole evidente cu caracter juridic: caracterul incomplet și incoerent al reglementării juridice a diferitor raporturi, care asigură securitatea persoanei; lipsa în legislație a priorității valorilor sociale; neasigurarea juridică a măsurilor politice și economice; „bariere” juridice, exprimate prin faptul că organele puterii creează artificial proceduri complicate suplimentare de soluționare a problemelor juridice; politica „ușilor închise”, care desemnează arbitrarul birocratic al unor funcționari publici, în rezultatul căreia adresarea cetățenilor cu petiții și cereri devine o problemă, soluționată doar prin instanță; birocrăția judiciară din cauza căreia cetățenii își pierd dorința de a acționa în judecată pentru a-și apăra drepturile și interesele legitime; costul ridicat al serviciilor juridice și lipsa profesionalismului, ceea ce determină cetățenii să recurgă la mituiri și acte de corupție; atitudinea colaboratorilor organelor de drept față de cetățeni, care indu-

ce frică și neîncredere, chiar dacă anume ei sunt cei care trebuie să garanteze securitatea vieții, sănătății și inviolabilității membrilor societății; lipsa de răspundere a persoanelor care sunt obligate să asigure securitatea cetățenilor.

Din cele enunțate, este de observat că autorul citat nu împărtășește ideea conform căreia factorii de risc juridic sunt caracteristici ale sistemului de drept.

La fel de ambiguu este în acest context și punctul de vedere expus de Т. Б. Тюрина, în opinia căreia, la categoria amenințărilor *securității juridice* a persoanei urmează a fi atribuite: imperfecțiunea legislației; neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a legislației de către organele puterii de stat, autoritățile publice locale și funcționari publici; reducerea eficacității activității organelor de drept; corupția; nivelul redus al culturii juridice și conștiinței juridice, nihilismul juridic [27, p. 8-9]. Totodată, autorul citat subliniază că factorii care determină reducerea eficacității legislației și crează pericole pentru *securitatea juridică* a persoanei sunt: caracterul declarativ și cazuistic al legislației, necorespunderea legilor cu necesitățile obiective ale societății și a dezvoltării acesteia, dublarea acestora, prezența coliziunilor juridice, caracterul incomplet al reglementării juridice, instabilitatea legislației, lipsa uniformității dreptului etc. [28, p. 19-20].

După cum se poate observa, este greu de stabilit ce concret presupun factorii de risc sau amenințările la adresa *securității juridice*. Dincolo de dificultatea dilemei date, totuși trebuie să recunoaștem că momentul-cheie în această situație rezidă în caracterul juridic al amenințărilor și factorilor de risc. Revenind la esența *securității juridice* – ca „stare de protecție juridică a persoanei (societății și statului) față de amenințări cu caracter juridic” și în baza celor expuse mai sus, considerăm necesar și logic de a recunoaște

că această stare de protecție juridică a persoanei (societății și statului) poate fi asigurată doar de lege (sistemul dreptului) față de amenințările cu caracter juridic, care parvin doar (și numai) de la ea (el). Din punctul nostru de vedere, această abordare a conceptului de *securitate juridică* este cu mult mai clară decât cele analizate mai sus. Mai mult, aceasta exclude absolut orice variantă de confundare a categoriei date cu altele asemănătoare, inclusiv cu celelalte tipuri de securitate [15, p. 181]. Prin prisma acesteia, recunoaștem ca valabile și corecte doar amenințările sau factorii de risc juridic identificate de autorii citați mai sus, care exprimă caracteristici ale dreptului (legislației) ce țin de conținutul acestuia (calitate, precizie etc.), acțiunea (efectul neretroactiv), interpretarea și aplicarea uniformă a acestuia.

Totodată, atragem atenția la faptul că parțial, unele idei ale abordării date au fost deja expuse în doctrina rusă. De exemplu, А.Ф. Галузин consideră că drept scop al *securității juridice* (securitatea juridică a legii și a aplicării acesteia) trebuie recunoscut „protecția legislației, a legii și a aplicării acesteia față de pericolele generate de însăși conținutul legii și de interpretarea acesteia, pericole ce apar în activitatea juridică de aplicare a dreptului” [10, p. 107]. La rândul său, Т.С. Масловская consideră că adoptarea de acte normative extrem de detaliate, voluminoase și complicate pentru a fi înțelese, generează problema *securității juridice* și, în consecință, ridică problema certitudinii juridice și a caracterului concret al dreptului [17]. O atenție distinctă merită și ideea lui Г.А. Гаджиев [8, p. 82], care subliniază că *securitatea juridică* (sau certitudinea juridică) este unul din cele mai generale principii recunoscute de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Este o concepție generală, nucleul căreia este format din accesibilitatea și predictibilitatea dreptului. Ideea generală a cer-

titudinii juridice este recunoscută de majoritatea sistemelor de drept din lume. În dreptul european, ea are un rol concret luând forma diferitor subconcepții ca manifestări ale aplicării sale, cele mai importante dintre care fiind: neretroactivitatea legii și interpretarea uniformă a legii de către organele de aplicare a dreptului.

Evident, aceste și multe alte idei similare urmează a fi dezvoltate și aprofundate în studii științifice monografice, întrucât există suficiente segmente ale legislației și activității de aplicare a dreptului, pe care este necesară o consolidare substanțială a principiului *securității juridice*.

În final, în baza celor menționate, definim *securitatea juridică* ca fiind o stare de protecție juridică a persoanei (societății și statului) față de amenințări cu caracter juridic care parvin de la lege (drept). Principalele amenințări la adresa *securității juridice* sunt reprezentate de caracteristicile negative ale legii (legislației) ce țin de conținutul (calitate, precizie etc.), acțiunea (efectul), interpretarea și aplicarea (uniformă) a acesteia. Subiecții responsabili de asigurarea *securității juridice* sunt, în primul rând, legiuitorul – responsabil de conținutul calitativ al legii, în al doilea rând, judecătorul – responsabil de interpretarea și aplicarea uniformă a legii, precum și toate autoritățile statului responsabile de aplicarea uniformă a dreptului.

Totodată, generalizând, subliniem ferma convingere că doar abordarea propusă în acest studiu pentru definirea *securității juridice* (care de altfel, coincide cu cea promovată în spațiul european), va da posibilitatea reală de a fundamenta o teorie clară și eficientă a *securității juridice*, utilă și necesară atât pentru stat și societate, cât și pentru fiecare cetățean/persoană în parte.

Bibliografie

- Costachi Gh., Iacob I. *Reflecții asupra securității juridice în statul de drept*. În: *Legea și Viața*, 2015, nr. 5, p. 4-9.
- Iacob I. *Securitatea juridică – principiu fundamental în statul de drept*. În: *Международный научный журнал «Верховенство Права»*, 2016, №3.
- Jackson R. *The global covenant: human conduct in a world of states*. Oxford University Press, 2003.
- Kelsen H. *Collective security under international law*. Washington D.C., 2001.
- Nef J. *Human security and mutual vulnerability: the global political economy of development and underdevelopment*. Ottawa, 1999.
- Peczenik A. *On Law and Reason*. In: Springer Science+Business Media B.V. 2008.
- Бондаревский И.И. *О понятии и содержании общественной безопасности*. В: *Общественная безопасность и ее законодательное обеспечение: материалы Всероссийской научно-практ. конференции*. Астрахань, 19-20 апреля 2001 г. Астрахань, 2001.
- Гаджиев Г.А. *Конституционные принципы рыночной экономики*. Москва, 2002.
- Галузин А.Ф. *Правовая безопасность и ее принципы*. СПб., 2008.
- Галузин А.Ф. *Соотношение понятия «правовая безопасность» с иными смежными правовыми понятиями и категориями*. В: *Законы России: опыт, анализ, практика*, 2007, №10.
- Дрейшев Б.В. *Правовая безопасность и проблемы ее обеспечения*. В: *Правоведение*, 1998, №2.
- Ильин Ю.Д. *Право человека и государства на безопасность в современном мире*. Москва, 2007.
- Костаки Г. *Концепция безопасности человека в системе национальной безопасности Республики Молдова*. В: *Международный научный журнал «Верховенство Права»*, 2016, №2, p. 75-81.
- Костаки Г. *Право человека на безопасность*. В: *Legea și Viața*, 2017, nr. 6.
- Костаки Г., Якуб И. *Научный подход к юридической безопасности*. В: *Защита прав человека в периоды внешнеполитической напряженности, материалы международной научно-практической конференции (Саранск, 19 апреля 2019 г.): в 2 ч. / [редкол.: Г.П. Кулешова и др.]*; Средне-Волжский институт (филиал) ВГУЮ (РПА Минюста России). Саранск, 2019, Ч. 1, p. 172-183.
- Лапаев И.С. *Категория «юридическая безопасность» в понятийном аппарате российской и зарубежной правовой науки*. В: *Современное право*, 2012, №2.
- Мамедов Э.Ф. *Правовые термины, дефинитивные нормы в механизме правового регулирования как средства обеспечения правовой безопасности закона*. В: *Журнал Право и безопасность*, №3-4 (40-41), Декабрь 2011. URL: http://dpr.ru/pravo/pravo_36_24.htm.
- Мамонов В.В. *Правовая безопасность Российской Федерации*. В: *Право и государство: теория и практика*, 2005, № 2.
- Масловская Т.С. *Повышение качества закона как направление развития парламентской деятельности в странах СНГ*. В: *«Таврические Чтения 2015. Актуальные проблемы парламентаризма: история и современность»*, международная научная конференция, Санкт-Петербург, 10-11 декабря 2015 г. Сборник научных статей. Под ред./А.Б. Николаева. 2016. URL: https://elibrary.ru/download/elibrary_32428450_80645882.pdf.
- Осипов В.А. *Механизм правовой безопасности в современном обществе: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук*. Москва, 2009.
- Рагимов А.Т. *Значение категории «юридическая безопасность человека» в исследовании правоохранительных отношений*. В: *Вестник Дагестанского государственного университета*, 2012, Вып. 2.
- Сенякин И.Н. *Федерализм – безопасность личности*. В: *Конституционное развитие России*. Саратов, 1996.
- Тер-Акопов А.А. *Безопасность человека: социальные и правовые основы*. Москва: Норма, 2005.
- Тер-Акопов А.А. *Юридическая безопасность человека в Российской Федерации (Основы концепции)*. В: *Государство и право*, 2001, № 9.
- Толкаченко А.А. *Юридическая безопасность человека в Российской Федерации*. В: *Журнал «Право и безопасность»*, №1-2 (18-19), Июнь 2006. URL: http://dpr.ru/pravo/pravo_18_26.htm.

26. Туманов Г.А. *Общественная безопасность и её обеспечение в экстремальных условиях*. В: Государство и право, 1989, №8.

27. Тюрина Т.Б. *Правовая безопасность личности в современном российском государстве (вопросы теории и практики)*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Саратов, 2005.

28. Тюрина Т.Б. *Правовая безопасность личности в современном российском государстве (вопросы теории и практики)*: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Саратов, 2005, №3.

29. Фомин А.А. *Правовое образование, правосознание и юридическая безопасность: проблемы взаимобусловленности в современном обществе*. В: Право и образование, 2005, №3.

30. Фомин А.А. *Юридическая безопасность и правовая защищенность: соотношение и взаимосвязь*. В: Журнал российского права, 2005, №11.

31. Фомин А.А. *Юридическая безопасность субъектов российского права*. Саратов, 2005.

32. *Codul Administrativ al Republicii Moldova* nr. 116 din 19.07.2018. În: Monitorul Oficial al RM nr. 309-320 din 17.08.2018.

33. *Codul Civil al Republicii Moldova* nr. 1007 din 06.06.2002. Republicat în Monitorul Oficial al RM nr. 66-75 din 01.03.2019.

34. Kelsen H. *Collective security under international law*. Volume XLIX. Washington: Government Printing Office, 1957. [resurs electronic]: https://archive.org/stream/collectivesecuri00kels/collectivesecuri00kels_djvu.txt.

DESPRE AUTOR/ABAUT
AUTHOR
Irina IACUB,
doctor în drept, conferențiar
universitar interimar,
Institutul de Științe Penale și
Criminologie Aplicată

Doctor in Law, Associate Professor
Institute of Criminal Sciences and
Applied Criminology
e-mail: irinaiacub@mail.ru.

CZU 343.8

SISTEMUL PROGRESIV DE EXECUTARE A PEDEPSEI - MECANISM DE REALIZARE A SCOPULUI PEDEPSEI PENALE

Alexandr CRUDU,
doctorand,

Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne

Sistemul progresiv de executare a pedepsei reprezintă unul dintre cele mai eficiente mecanisme de reeducare și resocializare a condamnatului în care modul și condițiile de executare a pedepsei se modifică pe parcursul executării pedepsei în funcție de criteriile statuate de legiuitor. Astfel, în acest articol a fost analizat cadrul normativ care determină criteriile și condițiile de modificare progresivă a modului de executare a pedepsei penale privative de libertate. De asemenea, au fost analizate determinările conceptuale ale sistemului progresiv efectuate de cercetătorii în domeniul execuțional-penal și, în baza rezultatelor acestor analize, au fost formulate concluzii proprii privind necesitatea operării modificărilor legislative în vederea asigurării scopului pedepsei penale prin intermediul sistemului progresiv.

Cuvinte-cheie: *penitenciare; sistemul progresiv; individualizare, diferențiere, mijloace de corijare; scopul pedepsei penale; CPT; regim de detenție, tipuri de penitenciar; evaluarea riscurilor și nevoilor.*

The progressive system of execution of the sentence represents one of the most efficient mechanisms of re-education and re-socialization of the sentenced person according to which, the proceeding and the conditions of execution of the sentence change during the execution of the sentence depending on the criteria set by the legislator. Thus, in this article was analyzed the normative framework that determines the criteria and the conditions for progressive modification of the proceeding of execution of the criminal sentence deprived of liberty. Also, were analyzed the conceptual determinations of the progressive system made by the researchers in the criminal-enforcement field and, based on the results of these analyzes, were formulated personal conclusions regarding the necessity of operating the legislative changes in order to ensure the purpose of the penal punishment through the progressive system.

Keywords: *penitentiaries; the progressive system; individualization, differentiation, methods of correction; the purpose of criminal punishment; CPT; detention regime, types of penitentiary; risk and needs assessment.*

Introducere. Prin adoptarea, în anul 2004, a noului Cod de executare nr. 443/2004, legiuitorul Republicii Moldova și-a propus reorganizarea procesului corecțional autohton astfel încât acesta să aibă drept fundament sistemul progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate în care modul și condițiile de executare a pedepsei să diferențieze în funcție de faza procesului execuțional al condamnatului și conduita acestuia.

Noțiunea „sistem progresiv” este una condiționată, fiind legată de acea

parte a dreptului execuțional-penal care reglementează modificarea condițiilor de executare în funcție de comportamentul condamnatului atât în ordine progresivă, cât și în ordine regresivă în sensul înapririi regimului de detenție [1, pag. 4].

Deși majoritatea autorilor împărtășesc ideea că sistemul progresiv de executare a pedepsei tradițional este bazat pe transferul deținutului dintr-un regim de executare în altul, elementele sistemului progresiv pot fi observate în alte institute ale dreptului execuțional-